

Aposiopesis

In zijn boek *Numeri* geeft de Londense rabbijn Sacks, die in 2020 overleed, een voorbeeld van 'aposiopesis'. Voor velen zal dit een obscuur woord zijn. Het is afkomstig van de combinatie van het Griekse voorzetsel 'apo', dat zoiets betekent als 'uit' en het naamwoord 'sioopè' dat 'stilzwijgen' betekent. Rabbijn Sacks vertaalt het met 'stil worden'. Het wordt gebruikt als literaire term voor een zin waarin deze vanwege het retorisch effect zomaar afgebroken wordt. Vaak geeft het aan dat de spreker, overmand door emoties, niet in staat is verder te spreken. In toneelstukken wordt dit vaak gebruikt. De spreker maakt een zin niet af, waardoor de kijker/toehoorder uitgedaagd wordt zelf te bedenken wat hierna zou kunnen komen.

Ook in Tenach komen voorbeelden van aposiopesis voor en daardoor wordt de hoorder/lezer intensief betrokken bij wat de schrijver mogelijk bedoelt.

Een voorbeeld hiervan vinden we in Psalm 27:13: *Als ik niet had geloofd de goedheid van de Heer te zien in het land van de levenden...*. Het lijkt alsof de dichter ons zijn wanhoop wil laten meebelevén. Maar daarna komt de verandering: *Hoop op de Heer, wees sterk.*

Het meest bekende voorbeeld van aposiopesis in Tenach komt voor in Genesis 4:8, waar staat: *Kain zegt tot Abel zijn broer ... . En het gebeurt als zij in het veld zijn dat Kain opstaat tegen zijn broer en hem doodt.* De NBV21 maakt het de lezer gemakkelijk door deze leegte op te vullen met '*Laten we het veld in gaan*'. Wel staat er als commentaar bij dat dit zinsgedeelte in de Hebreeuwse tekst ontbreekt, maar dat de meeste oude vertalingen dit wel hebben. Met 'de meeste oude vertalingen' wordt bedoeld: de Samaritaanse Pentateuch (wat geen vertaling is maar een andere Hebreeuwse versie), de Septuaginta (een Griekse vertaling van enkele eeuwen voor de gewone jaartelling), de Syrische vertaling (enkele eeuwen na d.g.j.) en de Vulgata (zo'n vier eeuwen na d.g.j.). Blijkbaar hebben de vertalers van de NBV21 meer ontzag voor deze vertalingen dan voor de Hebreeuwse handschriften die deze lacune weergeven.

De HSV verandert 'zeggen' in 'spreken': *En Kain sprak met zijn broer Abel.* Door deze geringe verandering zondigt men tegen wat met 'zeggen' bedoeld is. In het Bijbels Hebreeuws staat achter het woord 'amar', 'zeggen' altijd wát men zegt. Voor 'spreken', waarbij niet weergegeven hoeft te worden wat men uitspreekt, bestaat een ander woord 'dibbeer'. Noch de vertalers van de NBV21 als die van de HSV hebben onderkend dat het hier typisch een voorbeeld is van aposiopesis. En daardoor missen ze ook de dramatiek van het gebeuren in het veld.

Voor hen die andere voorbeelden van aposiopesis in Tenach zoeken, een aantal daarvan die door mij gevonden zijn heb ik in bijgevoegd stuk gezet.

Lukas de Grootte, Juli 2022